

с (ГАГ) 894.365
КЗЗ ОИ Мина Көсә

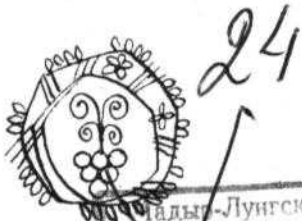
**ТОПРААН
ҮРЕК ДҮҮЛМЕСИ
ЗЕМЛИ
СЕРДЦЕБИЕНЬЕ**

Мина Коса

ТОПРААН
ЎРЕК ДЎЎЛМЕСИ
ЗЕМЛИ
СЕРДЦЕБИЕНЬЕ

*Библиотека Чадыр-Лунгского
лицей-гелемизде*

~~Чадыр-Лунгская ЦБС
Центр
Б... А
г. Чадыр-Лунга~~

~~18976~~

~~Чадыр-Лунгская ЦБС~~

Кишинев
Литература артистикэ
1983

БҮҮК БАЙРАК

ВЕЛИКОЕ ЗНАМЯ

Сармаш бана, үсек байрак,
Сармаш, бүүнкү шу йашамак!
Қар нижә илкйазлар гелер,
Хализлимиз буну едер!

Ким беклемәз хеп илкйазы,
Ени, гөзәл йашамайы?!
Гитсин ески о оланнар,
Нижә кыштан карт айазлар!

Ени дүннә, йаннаш бана —
Бән шүкүрүм пек йолуна:
Сенин йолун — бүүк илинник
Бүтүн Топраадыр о генчлик!

Сән каранныы йардын, дааттын,
Ишчилерә бир гүн дуудун.
Бүүн не едер шафклыын сенин —
Факирлери севиндирдин!

Россия, нижейсин жөмерт,—
Олә дууду сендән кысмет!..
Сармаш бана, үсек байрак,—
Бүүк Лениндән бүүк йашамак!

ВАТАНЫМ

РОДИНА

Некадар гөзүм ачык олар,
Окадар үрәәм беним гүләр.
Гүлежек ушак гиби сесим,
Нижә чий гүлер, чимен ешил
Севгили илкйаз заманында,
Енидән топраан дуумасында;
Некадар үрәәм хошлу дүүләр,
Окадар севинч ичим калар.

Насыл вераннарсын бу заман,
Бүүк йолу ачан тутәр Ватан?
Бүүк Адам ону уз гөстерди,
Дүннейә ени дә из верди.
Душманнар масал сайды ону,
Онедидә гөрмеди буну.
Ленин дийлмиш, чүнкү хич дору,—
«Фантазёр» буржуй сайды ону.
Ама бүүн дүннә бүтүн майыл —
Не гүнеш йолу ачмыш о йыл!..

...Лондоннар, йа, нәнда сеслерниз,
Беким саар олдуруз йа дилсиз?
Янки, сөлә, ким доору чыкты,
Ардына кимин заман калкты?..

...Йол гениш, вар хепсинә мейдан,
Не чоклук гидер бүүн бу йолдан!

Бу бир сел, дүннә гиби каави,—
Бак она зааметчиләр сааби!

Бу йолсуз кайыпты гагауз,
Ежели донукту нижә буз...
Некадар гөзүм ачык олар,
Окадар үрәәм беним гүләр,
Зерә вар нейә пек йашамаа:
Лениндән гери хич калмамаа.

КАРДАШЛЫК ВАКЫДЫ

ВРЕМЯ БРАТСТВА

Биз йок нейӓ камбур бӱӱн гезелим,
Алчакланмыш гиби, гӱн аарайлым.
Калдыр сӓн, дост, бӱтӱн балабанныы,
Аннат, недӓн о гӱн сармыш ӱреени!
    Биз йок нейӓ тутнук лаф еделим,
    Коркудулмуш пак — сес кайбеделим.
    Шу ӱректӓн о тӱркӱлерини!
Биз йок кимӓ айкыры бакалым,
Бир лаф та хатырсыз хич каталым:
Бӱӱн хепси инсаннар кардаш олду —
Тӓ ӱз отуз дилдӓн айле дууду!
    Биз йок недӓн хич титирейлим,
    (О евелки гиби, диз чӧкелим).
    Душман ел калдырмаз бу куведӓ!
Ватандашлар, топланын таа сыкы —
Бӱӱн кардашлыын каави о вакыды,
Бу чекетмениндир чекетмеси,
Бу йашаманын да йашамасы!

ДОСТЛУК ИЧИН

О ДРУЖБЕ

Несой да атеш олсун,
Ирактан таа гөрүнсүн —
Иалынны хем пек коорлу —
Чок тутмаз о бу түрлү,
Еер гөрмәрсә вақытта,
Ки одун дүшсүн она.
Йок одун, башлээр сүүнмәә,
Кимсейә гөрүнмемәә...
...Достлуун са чешмелери —
Бирликли фикирлери,
Инанныы хем дорулуу,
Ен зорда да колтуклуу.
О ачэр татлы лафта,
Ани жаннары еклеер,
Атеши быкмаз беклеер,
Сүүнмесин ки сууклуктан
Йа душман бир боклуктан.
О ачэр хер йаптыкта,
Дост оланы саймакта,
Үректә хеп тутмакта,
Онун ичин дурмакта.
Беким зордур бутакым
Ий достлуу ки туталым?
Не дейим? Достлуу өмүр
Саде бөлә денедир...

РЕСПУБЛИКАМ

РЕСПУБЛИКА МОЯ

Шу кенарсыз ал чичеклини
Ен ий чичääсин сән,
Кääмил түркүлерин
Ен гүр сесийсин сән.
О дойналарлан,
Иалпак үзүннән,
Быкмаз ишиннән
Сени таныйэр,
Иакын сайэр
Иашээр кимнәр Камчаткада
Хем чок дилли дә Кавказда.
Республикам,
Не бүүктүр еминим!
Сенсиз, паалым, бән йокум,
Топраа хализдир чокум!..

ИОК НЕ ШАШМАА

НЕУДИВИТЕЛЬНО

Лаф лафы ачэр-дүзер,
Вакиды вакыт кууэр.
Не олду — шиндән гөрдүк,
Олажэк не — гөрежез...
...Биз гүлериз бүүн чары,
Унудэрыз хем аачлы,
Кеневер дону гийән —
Иок гөзү она бакмаа.
Каранны билән инсан —
О шафкы доймаз севмәә...
...Тә дүнкү кыржы хайдээр
Не бүүк техникалары,
Саабилли ий гөтүрер,
Ким билмәзди киады,
Тә ушак пек илерли,
Аннадэр о дүннейи —
Нердә не олэр-бүүйер,
Нердю не ени чыкэр.
Гийнер гөзәл генчләр —
Шиндики ми «бүүк бойлар»?!
Не врыннээр машина та —
Кәр учэр бүүк йолларда!
Космостан гелер адам —
Пак йакын бир мааледән!..
...Иок нейә хич тә шашмаа.
Чок тәрлү дә пыламаа:
Аннайарсак, дост, ислә —
Дийшилер чабук дүннә!

ИАША, БУЖААМ!

ЗДРАВСТВУИ, МОИ БУДЖАК!

Иаша, Бужаам,
Ана топраам!
Бакэрым бән сана,
Нижә анажыыма.
Ана чоктан гүмүш сан еденди,
Зорлуклары үзә пак фырлады —
Хем күчүлдү,
Хем ериди...
Сән сә не бой бүүн калдырдын,
Бужаам,—

Олдун хализ бир пеливан.
Булуп сән бүүк куведини,
Ачыкладын жөмертлиини:
Үзүмнерин сенин балдан татлы,
Шарапларын биркач Ялпуг тез
таштырды,

Не донаклы башчаларын,
Нижә чийзи бүүнкү о сырада кызын.
Ишчи инсаннарыннан анылдын,
Шарапларыннан бүүйледин
Гелән-геченнерни,
Чок мусаафирлерни.
Бүүнкү түркүн, Бужаам,—
Пак илкйаазын чичәә,
Билмәздир апгысы хич ааламаа,
Зорлукларны хеп актармаа,
Нижә евелкиләр,—
Сүзәрди басмайы йаштан,
Ки йокту не исин,

Ки йокту не гийсин
Күчүү олан
Хем бүүк адам...

Иаша, Бужаам,
Инсанарын ичин,
Онединжи йылдан,
Шу Бүүк Октябридән,
Чекетмеси бу кысметин,
Каави йашаманын.
Иаша, Бужаам,
Чичек кефтә, Совет топраам!

АЖЫ ЕЖЕЛЛАН...

ГОРЬКОЮ СУДЬБОЮ...

Ески үүсүз түркүлерин
Кан йаш ааларды сеслери:
Йа йокмуш анажыы паалы,
Йа йокмуш бобасы жанны,

Йа икиси дә гечинмиш —
Ушак йол үстүндә калмыш...
Канат та йокту бу жана,
Хич бир дайак та үүсүзә...

Да савашарды гам даатмаа,
Түркүйлән кендини алмаа,
Дууарды пеетлери онун,
Ани йакарды жаныны,

Нижә йакар бүүк толунун
Көөр зарары чифтчи жаны...
Үүсүз гибийди гагауз,
Хем канатсызды дайаксыз.

Дүүйәрди чывгыннар ону,
Түрлү душман да толусу.
Пак малдык — кулланардылар
Бизим ишчи гагаузу,

Чак дерийадан, фит сойардылар
Хеп бош жөплү гагаузу.
Тамах бояр аар елиндә
Битмәзди гүч гагаузда,

Ачмазды гөз боорчларындан,
Чиркин аар кахырларындан...

...Сөлә, е, кимдин миллетим,
Не йол тутардын, инсаным,
Куртармайды кыркта сени,
Нижә евладыны
Атеш-судан,
Кöөр ежелдән
Каави Совет шу Куведи,
Ани бûункү гүнү верди?..

ИЛКҖАЗ ИЧИМДӘ

ВЕСНА ВО МНЕ

Ойнээр илкҗаз ичимдә,
Фасыл атлээр канымда.
Гелер олдум бир кушчаз,
Ани түркҗйә быкмаз.
    Илкҗазын канатлары
    Гөзеллетти аачлары:
    Каук олмуш кирезләр,
    Донаклыдыр хем сүүтләр!
Чимен гүлер чайырда,
Кузу атлээр йамачта.
Ушак топтан бракылмаз,
Гечәр гүн нижә, дуймаз.
    Солуйэр топрак, дарсы,—
    Ишә кошулду аслы:
    Түтер ишләр бааларда,
    Чапук кыр ишлериндә.
Илкҗазлан бән сарылдым,
Илкҗазлан сарп кефлендим.
Солуйэр о ичимдә,
Кайнээр, баарэр канымда...
    ...Аллем, кызгын илкҗазын
    Вар хысымныы канымда —
    Башка түрлү нелердән,
    Сааби гиби, ичимдә?!

ИНСАНА, ӨМҮРҰ

ЛҮДЯМ, ЖИЗНИ

Бракэрыз биз кендимизи
Бир аач дикмесиндә,
Ангысы бүүйежек,
Мейва дөкежек —
Беким инсан динненип,
Анажэктыр, ким койду,
Бу аажы баашлады.
Бракэрыз биз кендимизи
Хем баа коймасында,
Ангысы бойлу олажэк,
Фычылары долдуражэк —
Түрлү сырада, Қаави конушта
Кефи дүзежек,
Шефк сөлеттирежек.
Бракэрыз биз кендимизи
Ев дүзмесиндә,
Ани саалык коруйажэк,
Татлы дили севежек,
Нанда ушак бүүйежек
Ана-бобайы севсин,
Сора кенди севинсин.
Бракэрыз биз кендимизи
Паалы ушаклармызда —
Оннарда гележәамиз,
Иапылы хем ишлермиз...
Бир фидан дикмесиндә,
Баа коймасында, Ев дүзмесиндә,
Паалы ушаклармызда —

Бир куш сечилер
     учмасындан,
 Чотук са — äзүм
     дөкмесиндән.
 Инсан сечилер
     лафларындан,
 Ангылары айырылмаз
     ишлериндән.
 Хем сечилер инсан
     ишлериндән,
 Ангылары ашаа калмаз
     лафларындан...

Бир дууманы билдин,
 Енидән «дуумайы»
 Жендемә кырлаттын.
 Сөленмиш лафыны
 Сән етмедим инкәр —
 Хеп онун ардына
 Билдин иши тутмаа,
 Нижә биздән гөлгә
 Шафклы о гүннердә
 Билмәз айырылмаа...

САБУРЛУК

ТЕРПЕНИЕ

Кöөр гежениндир вакыды,
Йок баарим бир дә кыпырты.
Хич сес тә, сән, ишидилмәз,
Йылдыз да, дост, үзә чыкмаз.

Чок актарэрым бән фикир,
Ки лафларым ий сөлесин,
Не вар үрежиимдә беним,
Изин едәрди не :«Севин!»

Ким сабурлууму дармадан
Бу гүннердә беним йапты,
Ким уйкуму да дериндән
Пак бүүйлән сансын фырлатты?

Лаалә гиби ким донаклы
Хем гүн алма да йанаклы,—
Тә ким бракмаздыр уйкусуз,
Кимдән калдым бән

сабурсуз.

Хем көөр, хем саарым бән онсуз,
Калырым бир гарип үүсүз,
Еер йоксайды о йанымда,
Бүүйүр кәр таш та жанымда...

ДОСТУМ

ДРУГ МОЙ

Беним кахырыма
Кәәмил гүлүш булдун —
Сән сансын баашладын
Ал гүл жанжазыма,
Хич ангысы чыкмаз
    гөзлеримдән,
Хич ангысы учмаз
    дуйгуларымдан,
Емәр хем ангысы
Кяхыр, жан ажысы.
Беним хелал достум,
Паасыз сенин лафын!
Дайаксын кефимә,
Гүнешсин жаныма!

ИХТÄРҮН ЛАФЫ

СЛОВО СТАРЦА

Пек северим бән гүзүн
Сабурлу йаамуруну,
Ки йаайэр еникуну,
Сансын ихтәр ачыклээр
Фикирли лафларны.
Бу йаамур гечер
Топраа деринә,
Нижә чок йарээр
Ихтәр лафлары
Генч фикиринә:
Гележек вакыт —
Гүзүн йаамуру
Берекет гөрүнежек,
Гележек вакыт —
О ихтәр лафларны
Генчлердә танийажэк...

ИАЛВАРМАК

ПРОСЬБА

Бени сән, өмүр,
Айыртма баадан,
Бужаан топраандан,
Ана еримдән.
Бүүнкү о баалар
Бужаа йарашэр,
Нижә бонжуклар
Кызы гержиклеер.
Ким вар сайылсын,
Ани гагауз,
Йоккан шарабы,
Мусафирлери
Ий йкрамнасын,
Татлы шефк чекип,
Екмек ким бүүтмәә
Дуумуш дүннедә.
Беним вар буна
Дорлуум чоктан —
Күчүктән чыкмаз
О дорлуклар,
Фасыл йазылар,
Аучларымдан...

ЖАН ЕРИМӘ

СЕРДЦУ

Вар дорлуун, үрәәм, сенин
Бүүн сызларкана кескин:
Бән сени корумадым,
Халына хич вармадым —
Пазарда да иш булдым,
Геженин вақыдында
Кандилледим киатта,
Ки дүзмәә, ки йаратмаа,
Шафк лафы пеедә дакмаа...
...Бүүн сә пек саплээрсин сән,
Пак чыкырсын ичимдән! —
Кесилдин ми не шиндән
Оса пек бана күстүн,
Аники бөлә үүкләр
Тез ерә урар-жингәр?..
...Аф ет сән бени, паалым, —
Илери гитмәә ләзым!..

ИАЗЫЛАР

НАДПИСИ

Иазылар киятта
Хем дә класс тафтада,
Иазылар директә
Хем дә жан ериндә.

Иазылар, йазылар,
Хич оннар битмезләр
О кызгын ишлердә,
Кәр бүтүн өмүрдә!..

...Ама тә да йазы —
Ставрозда нышанны:
Динненер бурада...
(Кимсейди орада).

Бу битки йазынын
Аардында, бир лафсыз,
Ерлешер ишлермиз,
Шу өмүр излермиз...

АЙНАДА ГИБИ...

КАК В ЗЕРКАЛЕ...

Ола гөрүнер
Адам кендиси
Шу ишлериндә,
Айнада гиби.

Бири кырларда
Екмәә чок бүүйдер,
Ўрек сыжааны
Она хеп баашлээр.

Атлээр филжанда
Көрпә шарапчык,
Сансын солуйэр
Генч пеливанжык.

Кимнәр топламыш
Бүүлү куветлии,
Не пектир мутлу
Онун еллери!

Фырча алмалар
Аачта бойанмыш,
Кимин йанаана
Оннар бенземиш?

Оннар донанмыш,
Нижә о кызлар,
Ани мейвайы
Йавклубжук севмиш.

Ола гөрүнер
Адам кендиси
Шу ишлериндә,
Айна гибиси...

КИМ ИАКЫНДЫР...

КТО БЛИЗОК...

Ким йакындыр ислә
Инсанын үреенә,
О билер окумаа,
Тез ону аннамаа.

Тә инсан гүлежек —
О да шен гезежек.
«Оф» дедийсә инсан,—
Аар она үректән...

Беким ким сә күстү,
Бошуна йаш дөктү,
Дост олан гележек —
Кöör күсү даалажэк.

Бекин ким сә сүрчтү
Билинмәз бир йолда —
Гечирән тез учту
Узатмаа ел зорда...

Ким йакындыр ислә
Инсанын үреенә,
Дийл ләзымдыр она
Зорлукта буйурмаа...

ДҮШҮНМЕК

РАЗДУМЬЕ

Үзүжү башлээр үзмәә,
Су герәә гиби йуда,
Ама о иши йапты,
Үзүжү хализ калды —
    Беким йаш ажы дөктү,
    Беким кенарда гүлдү...
    Хеп бөлә йашамакта,
    Бүүк ишин йапмасында.

Ишлерин ачан буулэр,—
Сән казаннан йаш дөктүн,
Ишлерин ачан ачэр,—

Сән не сеслән, дост, гүлдүн!
    Үзүжүйүз дүннедә,
    Бүүк ишин йапмасында:
    Йа йудэрыз чок күсү,
    Йа билериз гүлүшү...

БИЗ КАРШЛАШЭРЫЗ...

МЫ ВСТРЕЧАЕМСЯ...

Ачан бир ел верерим,
«Селәм» доста хем деерим,
Не пек илин гелер,
Ӯрәәм лаалә ачэр.

Ачэр-гүлер хализ шенниклән,
Истейишидир ки ийликлән —
Иши ачсын достун,
Саалыы челик олсун.

Ӧлә, кардаш, бүүн сынашыкыз,
Ӧлә бүүндә биз каршлашэрыз:
Таа хич гүнү гөрә гөрмәз,
Ий лаф бири биримизә
Бүтүн үреклән биз баашлээрыз...

ИЙЛИК ЙАПРАКЛАРЫ

ЛИСТЬЯ ДОБРОТЫ

Бүүн вермеиш селәм,
гечмиш,
Йа сабаа вермеиш о ел,
«бракмыш»,
Кутламыш достларыны,
ки унутмуш,
Йардым да етмеиш,
алатламыш,
Чок гитмеиш кафадарна,
суулмуш —
Бакэрсин сән бу адамдан
Даалэр бири хем икиси... хеп
ийликлэр,
Нижә дүшер гүздә фиданнардан
Тә бир, ики хем ...йапраклар.
Бакэрсин, сансын аач бөлә,
Ама йапракларсыз о дийл өлә! —
Таа чок бензеер куру дала,
Пек йапышмаздыр жанына...
Өлә инсан да ийликсиз,
Нижә аачлар йапракларсыз...
Инсан севән —
Хелал адам!
Хич көрленмәздир ийликлэр онда,
Хатыр-йардым йапмаа инсаннара!
Сән алатла, олан, ийлик йапмаа,
Нижә аачлар йазда гөзәл калмаа!

ЧИЧЕК БҮҮТМӘА

ЦВЕТЫ РАСТИТЬ

Чалыш, кызым, чичек бүүтмәә:
Дири чичек баксын сана,
Сансын истәр бир лаф катмаа
Хем сарп кефи дә баашламаа.

Чалыш, кызым, чичек бүүтмәә:
Йалпак чичек сарсын сени,
Ко о билсин севинч вермәә
Хем гүлдүртмәә үрежинни!

Чалыш, кызым, чичек бүүтмәә:
Дернек гиби чалсын оннар —
Хем лаалеләр, хем замбаклар,
Гөз шафкынын алан гүлләр!

Чичек — севинч!
Йаша хеп генч!
Чабук бүүйлер,
Кефи дүзер.

...Чалыш, кызым, чичек
бүүтмәә!..

АЧЫКЛЫК ИЧИН

ДЛЯ ЯСНОСТИ

Зарарлы кенди кендиннән
«Көр чепиш» хеп ойнамаа,
Нижедир кара булутлан
Хавайы ачык йапмаа.

Капалы, баалы хем гөзлән
Гөрмейжән неләр оләр,
Пек сийрек сән таныйарсын
Нередә кимнәр дурэр!..

...Кендиндән шафкы алдыйнан —
Караннаа сән баашландын,
Инсансыз адам калдыйнан,
Дүннедән айырылды...

НЕ КАЛЭР

ЧТО ОСТАЕТСЯ

Гечер вакыт,
Учэр вакыт.
Сән — орайы,
Сән — бырайы:
Хеп качарак,
Хеп учарак!..
...Етиштирдин да не,
Таманнадын да не
Хем не калды таа йашамаа,
Тарафымы севиндирмää?..
...Салт бир иши билерсин сән —
Өмүрүндә хич качмадын иштән,
Туза-екмää, гелди бандын,
Ама дедиклиини билдин:
Сән иилтмедин кафа йаланнара
Хем карайа четин дедин кара,
Бюрократы сайдын чиркин душман —
Хич йок гөзү гөрсүун ону инсан,
Калэрсин сарылы каави достлаа,
Чөкерсин диз сән инсаннаа!..
Гечер вакыт,
Учэр вакыт.
Калэр геери,
Не пек геери!
Бизим йапмаклармыз онда —
Бир айна пак өнүндә!..
...Не булажэк, гөстережэк,
Халк судуна чыкаражэк
Өмүрүн о айнасы,
Шу айдыннык дүннә не гечмеси...

КРААЛАР

ИНЕЙ

Конэр краалар кырларда,
Нижә йыллар сачларда:
Отлар биз гийинмиш,
Йыллар сача йапышмыш.

Краалар саклы учтулар —
Отлар күсү булдулар:
Гүнә каршы филизи
Дийшмиш чабук бенизи...

...Күсү сачлар са тутмаз,
Краадан да хич куртулмаз.
Ей, ким аннаар йыллары,
Бүүдән сачта краалары?!

КӨПРҮ

МОСТ

Иашаркана
Дүзериз биз
Көрпү
Кендимизә,
Ангысындан хеп гечежез
Түрлү заманнарда,
Хем чок түрлү халда
Битер кендимиздән,
Несой көпрү дүздүк,
Дуйэрыз зерә сонунда —
Севинч йа гүч гөрдүк:
Еер дар йаптысайдык
Сыкылыктан,—
Йаннармызы сойдук,
Алатлан еер, үстүн-көрүн,
Дүздүсейдик,—
Биләсин ки
Йа бүүн,
Йаарын
Бу көпрүдән чиркин
Биз жингилдик...

ЕНИ ЙЫЛ

НОВЫЙ ГОД

Ени йыл генә капуда,
Йатэр-калкэр уйкумузда.
Учсуз кутлээрыз достлары,
Хошлу олсун гүн йаарынкы.

Ени йыл генә капуда,
Хепсимизин үрежииндә,
Гирер тә ичеримизә —
Не гетирежектир бизә?..

...Чок йыллара, гөзәл хава,
Сән гел йаамурлан бу топраа —
Ко берекет ташсын-олсун,
Бүүк дүннейи ий дойурсун!

Сарп чичекләр, чок йыллара,
Сиз гирин тез ичерлерә —
Севинсиннәр ко ишчиләр,
Кәр нердә дә ишлеселәр!

Чок йыллара, куш сеслери,
Ани сарэрысыыз бизи —
Шенник, түркү инсаннара,
Ихтәр, күчүк оланнара!

Чок йыллара, каави саалык,
Сән гүн гүндән хеп ол челик —
Ко билсиннәр йашайаннар,
Шафклы гүннәр — өмүр ки вар!

Трофасыз софра калдырылмаз,
Ий лафсыз хализ достлук олмаз.

* * *

Олмаз дернек бир кишидән,
Нижә гөлгә хич бишейдән.

* * *

Кахырлардан бүүмәз саалык,
Нижә кураклыктан сазлык.

* * *

Бир трофа аачлыкта —
Сомун гиби файда!

* * *

Булдуйлан — буланэрыз
Хем кайбеттийнән — йаш дөкериз!

Иазы аарээрыз биз
Кышын заманында,
Иазын са гүнүндә
Качэрыз гөлгейә.

Долу амсарлардан
Кайып биркач тенә
Хич гирмеер сайыйа,
Илишмеер гөзүнә.

ТАРАФЫМ

МОЙ КРАЙ

Бүүк башаклар быкмаз бана
Пеетлерини ачык сөлеер,
Чотук йапраа, кефли бака,
Түркүлерини хеп ачыклээр.

Топраан хализдир гөзелли,
Топраан гениш о жөмертли —
Тә нанда гүл о тарафым,
Тә будур шу дуудуу ерим!

Семичкалар да не гержик —
Талерлерни чеврелемиш,
Кәр сансын сырада кызлар
Гөзәл-гөзәл гержикленмиш.

Топраан хализдир гөзелли,
Топраан гениш о жөмертли —
Тә нанда гүл о тарафым,
Тә будур шу дуудуу ерим!

Қавак аажы, солдат гиби,—
Йол бойунда дик дизили,
Гелән-гечән бакәр она,
Сансын кәмил йавклусуна.

Топраан хализдир гөзелли,
Топраан гениш о жөмертли —
Тә нанда гүл о тарафым,
Тә будур шу дуудуу ерим!

Үклү башча илмиш ашаа —
Дөкүлежектир пак аачлар!

Бурда не сарптыр алмалар,
Кәр нижәдир биздә кызлар!

Топраан хализдир гөзелли,
Топраан гениш о жөмертли —
Тә нәнда гүл о тарафым,
Тә будур шу дуудуу ерим!

Беним топраам гөзлеримдә
Хализ кысметини булду —
Совет, инсан кувединдә,
Варлы ачты дериндән.

ТОПРААМ

ЗЕМЛЯ МОЯ

Бән Буҗакта дуудум-бүүдүм.
Бу пек гөзәл топрак беним.
Буҗак — пайы Молдованын,
Қаәмил республикамызын.
Молдавия да хеп беним,
Хализ ана, паалы евим.
Молдавия да бир пайы
Пек бүүк топраан хем не паалы,
Ангысынын Совет ады,
О чок халкы кардаш йапты:
Руслар, ирак та якутлар —
Бир ананындыр ушаклар!
Бу бүүк топрак та хеп беним,
Сенин, онун хем хепсинин,
Ким бүүн билер алтын ады —
Оннар советтир адамы!

БУЖАКТЫР ЖАНЫМДА

БУДЖАК В СЕРДЦЕ МОЕМ

Су дийлдир дамарларымда
Акэр быкмаз, хем дә кайнээр —
Чок куветләр вар орада
Ки уйкусуз калэр, калэр...

Оннар ачык о гүнүндән,
Бужаан чок жөмертлииндән,
Онун хем бүүк ишледийндән,
Инсан да пек севмесиндән.

Су дийлдир дамарларымда
Акэр быкмаз, хем дә дартар —
Гөзäl Бужактыр жанымда
Бир генч башча гиби ачар!

Ийлик каави — каави достлаа,
Татлы — татлы да дилликләя,
Хем «шүкүр» чок дүшер демäя
Совет о бүүк Кувединä —

Бизи зордан куртарана,
Кысмет хем бүүк ачанына —
Күчүк хем бүүклеринä,
Гагаузун инсанына.

Бужаам! Гелди гөзäl вакыт,
Ки гөрмейäсин сән хич кыт:
Башчан долуйдур гүлфатма,
Хавезсин шинди йашамаа!

Ўрежиймädир бу гөрä
Бүүнкү халын хем гүр саалыын,

Не пек дору ачык йола
Ана топраам, мутлу чыктын!
Ко ишлерин хем йараттын
Пеетлеримдә хеп ачсыннар,
Ийликлерин хем инсаннын
Бени тамах хеп сарсыннар!

Су дийлдир дамарларымда
Акәр быкмаз, хем дә түртер —
Бужак бүтүндүр орада
Уйгун пеетләр бендән истеер.

ТОПРААН КОКУСУ

ЗАПАХ ЗЕМЛИ

Ана топраан кокусу —
Сыжак екмәән шу буусу,
Не хош оләр гүүсүмә,
Ондан — бениз үзүмә.
Бана каршы о чыкар,
Ачан кушлар таа уйуйар,
Хем тоумнар таа уйкуда
Башаа гөрер дүшүндә,
Отлар дерин солуйәр,
Жана хошлу топланәр.
Күчүк йаттым вар кырда,
Кара чифтин башында,
Сайдым дүштә кендими
Бүүк адамым хем каави.
Пулуу гүттүм күчүктән,
Зеетли бойум таа ачан
Май гөрүнмәз чизидән...
...Шинди дә бана, демәә,
Топрак кокәр хеп екмәә...

Ихтәр Ялпуг! Чок дийл вакытларда
Битмәзди сес хич кенарларында.
Бензәрдин сән бүүйлү бир ширидә,
Узун, гениш чайыр чимениндә...
Не атлашарды үзлән кузулар,
Доймазды йыканмаа хем ушаклар!
Сайардык хем севәрдик тә сени —
Масаллардан гелмиш бир дүннейи,
Не дүш гиби татлыйсын аклымда,
Учэрым сансын бүүн дә хаванда...
Паалыйсын пек бана зерә
Деделермиз конмушту бу ерә...
...Хеп бән бакэрым шинди дә сана
Да аар сансын дүшер о жаныма:
Дерәймисин?
Дириймисин?
Пайвантламыш мы ким сени,
Суларыны ки дургутсун дейни?
Хеп масалдан Кара девләр
Тулумнарна* сени ки чекмишләр?
Олмаз ама бөлә акыл капмаа,
Зерә ишчийсин бүүн Ватаныма!
Сән акмээрсын салт бошуна, дейжез,
Зарар йапмаа ки, евелләр нижә.
Не тыйнаклар конмуш узуннуунда
Ени бу йашамак умудунда,

---

* Тулум — су долщурмаа дейни деридән щикили
буук торба (ескидән).

Не башчалар, не екиннәр шен
калкынэр,
Бойларында не йашамак шылээр!

Ихтәр Ялпуг, хем генч Ялпуг,
О масаллар герчек олуp,
Беним ушаклымы бракмыш орда —
Өлә, нижейди о заман, — зорда.
Ама бүүнкү ушаан са ушаклы
Бөлә калыр — өмүр саалы!
Вар, дийл лаф, брәз маанам сана,
Салт бак, дору бени анна:
Бешалманын о уурунда
Өлуйсүн сансын дуйгума,
Йа булунэрсын фит йаслы,
Ушак та бойунда пек аз, аслы...
Сана сыра мы гелмемиш,
Бешалмалы öзенмемиш...
Баарэрым дийл сал бән,
Тема дийл ени, белли чоктан:
— Ялпуу куртарын, сиз инсан,
Нижә башка тарафларда!
...Бән инанэрым пек, Ялпуг,
Ки гележек о гүн чабук,
Ачан тездә булушажан,
Сән Тунайлан еллешежән!
Ени кувет еденежән
Да Бужакта гөрүнежән,
Нижәл бүүк кыз сачларында,
Молдованын сарп пелииндә,—
Гөзәл ширит, кысмет ени,
Файдаладып бүүк ичери!

БУЙУРУН, ТУРНАЛАР!

ПОЖАЛУЙТЕ, ЖУРАВЛИ!

Дизилип пак солдатлар гиби,
Гөклердә учэрлар турналар.
Севинчли сесләр не курмушлар,
Сансын ен ий кефи булмушлар!
    Не гөзәлдир хор, кардаш, гөктә —
    Хализдән бүүйлер сени ердә,
    Несой сес даадэрлар турналар
    Бүүн, гелиркән йабанжы ердән!..
...Ушаклар гиби, ачан оннар
Анасыз калырдыр чок заман
Да доймазлар хич севинмәә,
Анайы гөрдүйнән атлашмаа!
    Турнанын сеси илкйазларда
    Ўреени каврээр хем метедер топраа,
    Ангысы ону ий беслейжек
    Хем ана гиби сувазлайжэк.
Сиз буйурун, турналар, Бужаа —
Өзледик сизи чоктан биз таа,
Ки геләсиниз топраамыза
Хем майыл олмаа ишлермизә!

ҮЧ ДЕРМЕН

ТРИ МЕЛЬНИЦЫ

Ичиндә Бешалманын
Күчүклүүм беним калды.
Күйүмүн ески гүнү
Кырк ики дермен билди.
Гаргалар гиби оннар
Доздолай конмуштулар,
Нижә мумнар шандалда
Күйүмүн баш ужунда.
Дерменнәр, йолук-кырык,
Пак дизәрдиләр йанык
Бешалманын йаслыына,
О чиркин дә аачлыына.
Көбрду күйүмүн гөзү,
Хасталаа йокту чөзү,
Езмектәнди дертлери,
Жандарданды зеетлери...
Шинди аяакта хемен
Калды үч саде дермен.
Каланы дүнә батты,
Зеет мезарына йатты.
Бак оннара музейдә —
Гүннүк түтер патреттә...
Үч дермен кырда дири,
Йарынкы гүнә гирир,
Ки гөрсүн Бешалмамы,
Кысметли хем дә шанны.

КУЙ ИАШАМАСЫ

СЕЛЬСКАЯ ЖИЗНЬ

Дамарым бенним күйлү
(Дедемни дедесиндән),
Ичимдә дуудуу ерим,
Акыл дорудан бенним.

Ий билерим доруйу,
Хич унутмайжам ону:
Йок неедим айырылмаа,
Күй өмүрүнү бракмаа!..

...Шинди модада саймаа,
Күй ерлерини севмää:
Сармашармыш гүн сана
Хем илинмиш солумаа,

Гам даатмаа таа колай,
Ешиллик ачан долай.
Мода дийшилер-гечер,
Күй сә күй хепбир каләр!..

Иашамак онда өлә —
Хербир иш оләр үздә:
Незаман межи гитмää —
Чок ихтәр, генчләр орда,

Сансындыр кардаш хализ,
Ишинә бакәр саатсыз,
Ушаклар бүүйер өлә,
Ки каршы койәр зорлаа:

Незаман йалнайак качмаа
Чок түрлү ойуннарда,
Незаман иши йапмаа —
Йок хич бишей айырмаа!

Танийжэк колай оннар
Кушлары да сесиндән,
Баажылылы билер өлә,
Нижә беш пармаа елдә.

Хай гиди куйдә өмүр,
Не паасызсын хем дә гүр!
Бакмээрсин сән модайна,
Файдасыз гиби крайна!..

Дамарым беним куйлү
(Дедемин дедесиндән),
Ичимдә дуудуу ерим,
Акыл дорудан беним...

Мартта өтәә адым дүүймәә,
Гүздә — гери, евә дөнмәә.

Бән чок бакэрым бобама,
Пек чизилмиш үзчезинә.
О йыллары нышаннамыш,
Пак йаш сүзән киат йазмыш.

Бактыкча бән хеп бобама,
Есап алэрым не гелмиш
Завадынын кафасына —
Зорлуу тамахмыш сачларна...

...Бән незаман, ама, дийсәм —
Ели наазлыдыр бобамын,
Бән незаман, ама, баксам —
Не пек паалы үзү онун...

ГҮН ГҮНДАН

ИЗО ДНЯ В ДЕНЬ

Күйүм дийшилер гүн гүндан

Хем дийшилер ичимдә.

Калэр салт ад ескидән —

Бөлә ад сийрек вар күүдә!

Чыкмаз о беним ичимдән,

Нижа бүүк севги инсандан,

Ачан о сездән бракылмаз,

Хич дүшлериндән учмаз.

Северим бән бүүн паалымы,

Ушак нижа анасыны,

Курэр ишлери ий дейни,

Ки сарп йазэр евлерини.

Некадар үрәәм дүүлежек —

Ий лаф окадар билежек

Бендән о ишчи Бешалмам,

Сарп кыз гиби шу

Буҗактан...

ШЕННИКТӘ

НА ВЕСЕЛЬЕ

Калды гүзүн бир чыкымы,
Серпер, серпер сык йаамуру,
Ама даул хеп сырада —
Гежә-гүндүз дийл сусмата.

Не шенникләр олэр, баксан,
Гүз вакыды бу күйлердә,
Оннар пек йарышәрлар сансын,
Сени елә ки каврамаа!

Бирин евин курбанына
Курар узун, чоклук софра,
Тә куматрияда түркү,
Дүүндән гүр сес хем копушту.

Хализ топрак тә тепирер!
Сертли-сертли ойуннардан,
Гежә-гүндүз ани ойнээр

Калкан-копан бу күйүмдән!

Нижә майда ренк чичекләр,
Өлә гүздә дә сыралар!
Дойамээрсин хеп севинмәә,
Бакмаа инсан бүүк шеннийнә!

СЕСЛИ ДАУЛ

ЗВУЧНЫЙ БАРАБАН

Сесли даул, сесли даул,
Ишчи йаздайсын сән ходул:
Хич кимсейжини сени дүртмәз,
Дурэрсын сериндә хайлаэ.
Ачан о гүз заманнары
Каави сарэр тарафымы,
Не лобутлар дүшер сана —
Ийерсин чок, аман, токмаа!
Сенин сенси дүзер, бүүйлер
Кыврак ихтәр ойуннары —
Сенсиз, даул, е, ким билер,
Севәриз ми сыралары?

ДОРУ ЛАФ

ВЕРНОЕ СЛОВО

Дурарды аачлык йакада
Бизим о ески Бужакта,
Нандайды лүзгәр йалынны,
Чайыр ичи дә дикенни.

Чатларды пек кырлар,
Капардылар бүүк коркулар...
Бу топражыы деделерим
Чок йыл ичиндә актарды,

Пулук-казма зор бастырды,
Екмәә каннан чыкарды.
Йыллер гечтиләр-учтулар,
Салт бир умуду брактылар...

Кәр дәдулар да бүүн шашәр —
Бужаа зор танымаа оләр!
Олду касаба күйлермиз,
Каавийдир дә йашамамыз.

Севинчлән жаным бүүн долу,
Бу дуумасына Бужаамын.
Дору лафы о ихтәрын —
Бужаа зор танымаа олду!..

САЛКЫМ ААЖЫ

АКАЦИЯ

Савашма сән сакынмаа,
Бендән бишей сакламаа —
Сән нижейсин ушаклым,
Паалы, паалы аач салкым!

Билерим гөзеллини,
Сенин о гержиклини:
Ачтыйнан сән илкйазда,—
Гелин гибийсин биздә!

Бән хеп бакэрым сана,
Нижә бир ий достума:
Май йок коркун айаздан,
Сакынмээрсын курактан!

Бужаклан бир ежелдә,
Насыл ики ел биздә —
Сенсиз, кардаш, йок Бужак,
Иаслыдыр кәр бу топрак!

Четиндир дайанныклыын,
Северим садеклини,
Нижа Бужаан инсаныны,
Онун иш йаныклыыны!

Онуштан нилдерим баш
Орта бойлу онүндә,
Онуштан деерим «кардаш»,
Иашэрыз ки Бужакта!

ДӘДУМ

МОИ ДЕД

Дәдүм бенім
(Боба үзеринә),
Орта бойда адам,
Бир кыт лафлы,
Кайнак етли
Хем сабурлу.
Севәрди чифтчилини,
Биләрди чифтчилини.
Иштән коркмазды,
Иш айырмазды.
Илкйазларда —
Хейбә омузларда,
Даадарды тоуму,
Берекетгә умуду —
Бүүсүн ушаа,
Курта-куша.
Инәр сә бүүн
Казма сыртындан,
Иаарына дүшмәз
Коса еллериндән;
Түрлү ишләр
Қырын байырындан.
Биттийнән таа
Харман заманнары —
Басарды баа
О качмаклары:
Оларды салт фычы
Капу өнү —
Бүтүн маалә

Ташыйар она
Фычы дүзмәә;
Сансын уйку
Качарды дәдумдан,
Болай ки
Калмасын о ишлердән...
Капарды кыш
Ачан күйжүлери,—
Гежә-гүндүз
Дәдум динмәз
Бакарды маллары.
Геләрди дә
Ачан өлә сыра,
Ки достлара
Йыкрам йапмаа,
Озаман сусаа
Аларды елинә,
Ани йыкрам
Үрежиннә гөрә
Доста йапмаа...
...Йыл китленди —
Ени басты,
Да генә иш
Сыраварды
Хеп дәдумда
Дургунарды...

ЕРКЕННИК

РАНЬ

Не гөзәлдир еркеннәә калкмаа,
Долайя бакмаа, куш сеслемәә,
Насыл дан ерләр дууэр, гөрмәә,
Нижә күй башлээр хем уйанмаа.

Бән санэрым, таа үсек дуйгу
Кимсей йоктур дүннедә булдуу,
Ангылар сарэрлар пек сени,
Еркеннәә кысмет верер ени.

Кысмети дойунжак хеп гөрмәә,
Нижә башлардыр фыйылдашмаа
Таа гежейлән инсан башында,—
Пак карымжалар йувасында.

Чатраа топланэр маллар,
Ани куумуш еркен каарылар,
Да санэрсын, дийл мидир анан
Бирижин бу еркенжилердән?

Гүн тырмашэр йамажа,
Түрлү-түрлү бүүк аажа.
Аач шылээр, тавшанжыклы,
Сансын бүүлү рубалы.

Чайыр каз сеси өтер,
Хербир трубайы гечер.
Сансын оннарын зору
Бир программ концерт курду.

Баа йапраа да йалабээр,
Божуклу чийдэн дурэр.
Ааз-бучук дий оннара —
Бонжуклар даалды ерә...

Бундан таа үсек дуйгу
Йоктур дүннедә булдуум —
Сарсалээрлар пек дерин
Еркенни кысметим!..

БЕНИМ КҮЙЛҮМ

ОДНОСЕЛЬЧАНИИ

Беним күйлүм, кургаф олан,
Сансын дирек, — үүсек бойдан.
Қара бонжуктур гөзлери
Хем есмержәдир бенизи.
Тутмаз дүрүк о каш
Хем шакажыдыр баш!
О лафлары са бал гиби,
Йоктур бир жан ажыласын.
Есап алсын таа ирактан
(Сансын хазырланмыш чоктан)
Тез елини калдыражэк,
«Чок йыл йаша!» — о бааражэк.
Еер варса нейлән пайлашсын, —
Билмәз, кардаш, ки сыкынсын:
Пешент йарысыны верер сана,
Еклеер жүмбүш тә үстүнә.
Қи йаныбашындакылар
(Күчүк хем бүүк тә оланнар)
Таа байылыңжа гүлсүннәр дейни,
Пек канырмаа север о кендини.
Чичекмиш о башлээр демәә,
Истәрсән — кой сән кулаана!
Гөзәлмиш пек онун бойу,
Алтынмыш бенизи койу...
Конушларда,
Кескин лафта
Салт бир лафы бини тутәр —
Нәндән да оннары буләр?!
Хем хепсини гүлдүрежек,

Дейжән: бу байылттыражэк!
Беним күйлүм, кургаф олан,
Йаша сән чок, бөлә қалан,
Хич битмесин сенин лафын,
Нижә сулар денизлердән,
Хич сенмесин сенин үрәән —
Өмүр биләсин севгичтән!

ЕКМЕК

ХЛЕБ

Екмек.

Ех, дүннейи тутан екмек!

Хич йокуз биз сенсиз —

Дүннә каыйп гүнсүз.

Бир гүн дә хич гечмәз,

Сыра да бишей хем етмәз

Сенсиз.

Екмек — өмүр,

Дүннә бүтүн!..

...Сыжак екмек тә өнүмдә —

О софрада, томбарлак,

Хем дә сыжак,

Да сансын солуйэр

Хем сансын севинер,

Ани бизи дойуражэк,

Ишимизи хатырлыйжэк:

Топрактыр анасы екмәән,

Баашыш о бүүк иштән!..

...Онуштан олмалы

Тепси дә пармаклы —

Калсын сомуннарда

Ана иши анылмакта,

Ани унутмамаа:

Уйумады ана

Бизә сыжак екмәә

Сабаадан пиширмәә...

...Ана — екмек, Екмек — ана.

Дост, вар мы оннара хич паа

Хем оннардан бүүк вар мы таа?

КЫРЖЫИА

ПОЛЕВОДУ

Кызгын топрак фырын гиби,
Фидан күсмүш, сыжак дейни.
Олэр, пишер екмек кырда,
Иазда бизим Бужаамызда.

Башак врыннээр, өтер өлә,
Нижә бонжук кызлармызда!
Кыржы гүлер, пек севионер,
Ани ели алтын едер.

Хализ уста бүүтмәә екмәә,
Ианыкчыйы да шаштырмаа,
Ани кәр прост та ерлердән,
Ани кысырды йыл йылдан.

Вар колайы бүүн топламаа,
Чок терекә ордан алмаа...
...Аниээрим кыржыйы исләә —
Кендим да бән бүүттүм екмәә...

БААЖЫИА

ВИНОГРАДАРЮ

Гүн гүндән гүз кысаләр,
Ерийер, хеп ерийер —
Қалажәк тездә ады,
Бир жөмерт, кәмил дады.

Дүшүнә калажәклар
О үклү бүүк чотуклар,
Ангылар севиндирди
Хем гүзү, хем бизлери...

Гүз гечмиш — тә кыш басмыш.
Ани иш олмуш, — калмыш,
Қи гирсин татлы дилә,
Анылсын баажы шефктә...

Итәр-истәмәз хеп дуйэрым бән
Хем маасуз пек тә коруйэрым, жан,
Олмуш о алмалын кокусуну,
Баайын да гүз хелал долусуну.

Недән, кендим да хич билмәм,
Бенимнән ама хеп оннар —
Кәр нердә дә булунсам,
Кәр не хала, да бән дүшсәм!..

...Ачык сызгы — нышан гиби —
Өмүрүмү сарп ивледи
Да йок башка таа гөзеллик,
Бана бундан кәмил ийлик!

Недән бөлә олсун-калсын,
Үрежимдә пек йапынсын?
Гелер бана — хич бракмээрым,
Күй ишиндән хич чыкмээрым!..

ИШЧИ ЕЛЛӘР

РУКИ ТРУДОВЫЕ

Ишчи елләр,
Не паа вар сизлерә,
Ишчи елләр
Сиздән бүүк вар мы таа?
Сизин йараттыыныз —
Дири о чичекләр,
Сизи хем сараннар,
Севинч баашлайаннар!
Сизин йараттыыныз —
Шафклы йапылармыз,
Динмәз ишлериниз,
Хатыр чок билмениз!
Сизин йараттыыныз —
Гөктә о спутникләр,
Сизин хем вердиниз —
Екмек софраларда!
Ишчи елләр,
Кокәрсыныз ийләә,
Өмүр гөзеллиинә,—
Бүүклү не вардыр йә
Сиздән бу дүннедә?

КЫСМЕТ ИЧИН

ЗА СЧАСТЬЕ

Қалдыр, достум, шу филжаны
Бүүйлү шараплан доп-долу!
Биз бүүн кәмилиз сырада —
Ачык-гөзәл не дүүйүндә!

Нәнда севги чок топлашәр,
Нәнда айле тә чекедер.
Қалдыр, достум, шу филжаны
Бүүйлү шараплан доп-долу!

Қо биз лафчы пек олалым,
Дерин акыл хеп верелим
Бу аждамы да генчлерә,
Узун өмүр о йолуна!

Қалдыр, достум, шу филжаны
Бүүйлү шараплан доп-долу!
Қысмет ичин бу генчлерә,
Уйгун өмүр — ко оннара!

АВТОГРАФ

Тә кыш йылмаланэр-гечер,
Чукур шиндән билмәз уйку,
Сансын алэр ону корку,
Ачан сыжак каары ичер.

Иякйиз чалэр сыклык сесли,
Сансын каави генчләә евли
Да гүр сеси өтер ираа,
Не ий гелер дарсык үрәә!

Тә иш кайнээр мераларда,
Түтер-олэр чок ерлердә,
Чифтчи тер-су олмуш орда,
О севгили ишлериндә.

Кыржы екер папшой кырда,
Ки берекет бүүсүн-олсун,
Динжә-динжә дә калкынсын —
Ел йазысы чифтчи браксын.

Бу йазыйы гөрсүн инсан,
Гелән-гечән оралардан,
Да десиннәр өлә оннар:
«Не пек мутлу чифтчи адам!»

ВЕЛИЧИЕ ХЛЕБНОЙ КРОШКИ

Бабум бени
Гөклән хеп коркутту,
Дейни качырмамаа
Бир трофажык екмәә:
— Хербир парчайы
И ауччуундан,
Качырмайасын
Барижәм бир трофайы,
Екмек — о айозлы,
Екмежик — о аллахлы!..
Бобам-анам
Бөлә сөләрдиләр,
Баарардылар кески,
Коркудардылар белли:
Бабум — аллахлан,
Мамум — аллахлан,
(Бобам, о таа зеедә
«Өлчәрди» кайышта!):
— Екмәә ләзым имәә,
Нижә о ен татлы балы,
Гүнах имәә, битирмемәә
Хем сыбытмаа — таа гүнахлы!..
Екмәә сыбытмадым,
Хич биркерә качырмадым,
Бән херзаман
Битинжә идим
Колай-илин:
Пек чок сыра
Чектим аачлык,

Ама колай ушаклыында
Унудуларды зорлук
Да ток гүннеримдә
«Гүнахландым» кими сыра:
Хем унудардым,
Хем йанылардым,
Екмек парчасыны, ама,
Чекетмедим сыбытмаа,
Паксайды трофайы
Дилимдән качырдым...
Сонда зеегледи
Қабаат бени:
Сайырдым, аачлык
Екмәәдир паа.
Бираз калкты ачан
Бойлар-йыллар,
Кошту зорлук
Ишин окларына.
Чок ишлери салт чифттә
Йоргун пек таныдым —
Сүрдүм, ектим,
Геч заманадан хем бичтим.
Шу тер кескин,
Сызламасы көрпә гүүдежиимин,
Хем чок керет
Аач-йаван уйукладым.
Да озаман
Пек аннадым,
Ани екмәән паасы —
Ишин йорулмасы:
Йалээрсын диллән трофайы
Аужундан —
Сән кендини адам
Танырсын азар!..
...Дийл хербир шашма
Ески сыралардан.

Билерим, ки екмек
Дийл аллахтан баашланма.
Ама йашлыкта
Хем кѳуракта
Бән трофасына екмәән
Гүдерим бүүк хатыр!
Ко софрам беним
Кырылсын имеклердән
Хем калкалым о софрандан
Уз гүлдүрә, гөзәл!..
...Кәр бүүн дә, барабар
Варлымызда,
Билериз биз колай
Екмәә гүжендирмәә:
Екмек парчасыны сән имедин,
Сомуну битирмедин
Да сыбыттын...
...Сынаштык,
Бунда биз гөрмедән простлук,
Лаф етмәә
Екмек кырынтылары ичин!
Хем, дийл кырдан,—
Куша, мала,
Кайбедериз инатлаа —
Пиширилмиш, ев ичиндә!..
Бүүк мемлекет,
Биздә ужуз екмек,
Ама парамыдыр
О екмежиин паасы?

ХА ТЕ ШИНДИ, ЧОЖУКЛАР!

НУ-ҚА, ПАРНИ!

Ха те шинди, чојуклар,
Авайы кырмаа гөзәл —
Ко гөрсүн кызлар,
Нијә сарптыр ойуннар!

Дик калпак, гениш кушак,
Кол колу хем тутунмак —
Ко олсун кимә бакмаа,
Сизлерә, достлар, шашмаа!

Бир сыклык, гүлүш үздә —
Ким севмәз сизи бөлә?
Ха те шинди, чојуклар,
Беенси таа пек кызлар!

Гележек вакыт дүүнә
Да каблетмә үзүнә,
Ани сән йакышыксыз,
Ойунда бежерексиз!

Ха те шинди, чојуклар,
Авайы кырмаа гөзәл —
Ко гөрсүн сизи кызлар,
Нијә санрптыр ойуннар!

ЧОК КЕРӐ

МНОГО РАЗ...

Бужаам! Бӑн чоқ сыра
Татлы лафы адына
Хеп сӧледим андым
Хем севиндим.

Гӧкӱннӑн, паалыжыым,
Жӧмерт, топраам, бонжуум, —
Ачык гӱнӱмсӱн сӑн,
Анам гибӱ,

Бужаам! Ӗперим бӑн
Бӱӱнкӱ мерадарны,
Нижӑ ӧпӑр генчлӑр
Боба ели.

...Аннӑэрим, топражыым,
Таа битмеди лафым
Сенин ичин динмӑӑ,
Ӱрек вермӑӑ.

Салт сӑнсин курумаз,
Имдат о сызынтым,
Ангысында гӧрмӑз
Кахыр жаным.

Инсан демӓз хич бошуна,
Аники дийл чувал аазы фена:
Тӓ сӓн ону пек бааладын
Да сесиндӓн тез куртулдун.

* * *

Ким сынашык
Гезмӓӓ бурук,
Гелер она,
Ки йок
Уз йол
Бу дӓннедӓ.

* * *

Хабанажӓк кӓпек ми ӓстӓнӓ,—
Качып, куртулажан.
Гӓрӓп йыланы да йолунда,—
Башка йол капажан...
Салт несой куртулмаа
Инсан сатыжыларындан,
Душман лафларындан?

КАРЫДАН ЧЕКЕДЕР БУ ДҮННӘ

С ЖЕНЩИНЫ НАЧИНАЕТСЯ МИР

Уйкусуз, бүүк раатсыз карылар,
Гежейи чок дидән инсаннар,
Нашийсә хеп йапэрлар оннар —
Бу дүннә чекедер карыдан!

Шу динмәз пармакларлан кары.
Сувазлээр кожайы хем ушааны,
О дуумуш гөзелләә хем ийләә —
Карыдан чекедер бу дүннә!

Бошуна лафлары харжамаз,
Кахыры о үзә чыкармаз,
Үреени шопара о баашлээр —
Бу дүннә карыдан чекедер!

Беким вар ажысы — сусажэк,
Кимсий дә хич билмейжек,
Булутсуз гезежек ишиндә —
Карыдан чекедер бу дүннә!

Еер ләзымса ушаа куртармаа,
О хазыр атешә дә басмаа,
Нижә баш, анылмыш гиргиннәр —
Бу дүннә чекесдер карыдан!

Ер гелдийсә — о аач калажэк,
Ама ушаклары дойуржэк
Хем шака булажэк оннара —
Карыдан чекедер бу дүннә!

Бал лафлар ерлешмиш ичердә,
Ачылмыш карынын үреендә
Да олмуш сарп солук та евдә —
Карыдан чекедер бу дүннә!

Нижә гүн йысыдэр дүннейи,
О түрлү сыжаклээр айлейи
Инсанныклан, севдайлан оннар —
Бу дүннә чекедер карыдан!

АНАЛЫК

МАТЕРИНСТВО

Не букадар
бурушуклу,
Анам, сенин
о еллерин?
Недән оннар
чатламышлар,
Каун гиби
патламышлар?
Ангы зеегләр
үзә чыкты,
Недән бөлә
оннар калды?
Оса биздән
о кабаатлар
Тә дышары
фырладылар?
Оннар патлак,
чатлак бирпак,
Нижә Бужак
ески Бужак...
Не танынмаз
Бужак олду —
Топражыындан
не рай дууду!
Салт нечин сә
чатлак калды,
Паалым, сенин
елжезлерин?..
...Пеетлерими

бир шафк гиби
калдыражам
Да үреемин
изиннерини
дамна-дамна
сөлейежәм —
Аннашылсын
бирәдан чак,
Бән нечиним
пек шүкүрлү
О бүүк жана,
анажыыма,
Кимин бүүдүм
бән гүүсүндә,
Татлы екмәә
кимин чатлак
еллериндән
гөрәрдим бән;
Кимин суумаз
о инсанныы,
Кимин битмәз
о аналыы...

ШҮКҮРЛҮК

БЛАГОДАРНОСТЬ

Еркенжи сиз чичекләр,
Дарсыклы тез дааданар,—
Бүүк селәм, селәм сизә,
Жан илинденирлернә!

Еркенжи йалпак кушлар,
Йол ирак сиз биленнәр,—
Бүүк селәм, селәм сизә,
Кенарсыз шеннинизә!

Еркенжи сесли ушак,
Нижелсин гөктән кушак —
Бүүк селәм, селәм сана,
Йаарынкы гүннермизә!

Еркенжи ишчи олан,
Дүннейи гөзелледән,—
Бүүк селәм, селәм сана,
О алтын еллеринә!

Еркенжи ана-боба,
Раатсызлы биленнерә,—
Бүүк селәм, селәм биздән,
Шүкүр ушакларныздан!

БЕКЛЕЕР АНАЛАР...

МАТЕРИ ЖДУТ...

О кырж дөрдүн айында
Бүтүн экипаж кайбелди
«Катюшайлан» барабар
Бешалманын каршыкы топраанда...
Чичек гиби о ооллары,
Бизи куртараннары,
Алат өлүм пек каврады
Коуларкана душманнары!
Топражыымда та калдылар
Ки динненмää хептән,
Ирак, ирак ерлериндән
Ватанымын йолланмышлар...
...Учэр йыллар —
Унудулмаз о зорлуклар,
Унудулмаз о кенарсыз феналыклар,
Пис фашистләр не йаптылар.
Учэр йыллар —
Хеп динненер топражыымда
Бизи куртардылар кимнәр,
Ирак хем йакында,
Гүрүлтүлү кырк дөрдүндә.
Учэр йыллар —
Унудулмаз ооллар:
Бекллеерлар аналар, хеп аналар —
Бежим дә гележектирләр бу узактан,
Женгин чок долашык йолларындан...
...Дурэр йолун бир бойунда
Солдат — бир гугуш елиндә,
О узатмыш о елини

Анасына дору, *Анасына дору,*
Гүнүн о дуусуна дору,
Куртармайы Һердән бизә дә гетирди,
Ама дөнәмедийди о гери...
Солдат дурэр хеп бетонда
Да гөстерер о куведи,
Хаин душманнары не енседи,
Йарым Европайы да куртарды!
Ама ушак та кужаанда,
Йа гугушлан мы елицдә —
Бакышлан хеп сөлеер солдат:
«Женк олмасын башка бу дүннедә!»
Ама ихтәр ана шиндән
Беклеер: оолу хеп гележек,
Бүтүн да күй севинежек...
Йок, гелмеер... о женктән...

КРААЛЫ САЧЛАР

ИНИСТЫЕ ВОЛОСЫ

Ана краалы сачлары —
Саклы киат йазылы,
Ани ўздән билинмәз,
Йазы-кышы дийшилмәз.

Краалы сачлар — бүүк
ежел,

Саллангачтан чекедер,
Ачан ана уйкусуз,
Евлат ичиндир раатсыз.

Ушажыына севинә,
Иштән коркмаздыр ана:
Тә вакытта йыкамаа,
Саллангачта салламаа.

Башка ишләр ичердә,
Сансын сызәр гүн

гүндән:

Дайма ана качынэр,
Чок ишлери о енсеер.

Пак катланэр куведи —
Инжә ели не каави!
О сансын дуймээр зору
Хем йок та хич кахыры...

...Краалы сачлар ий

билер

Йазылары не едер,
Ама хич бир дә лафы
Ачыкламаз,
Нижә ана кендиси,
Аалашмаз...

МЕЗАРЛЫКТА НА КЛАДБИЦЕ

Сийрек уурээрым мезарлаа —
Ачан кахырдыр жанымда:
Ба та сенселемдән бири гөчмүш
Йада паалы достум сүүнмүш,
Да орайы,
Мезарлыкклаа,
Битки йолу йапа,
Калэр хептән ки динненmää...
...Ачан гирерим мезарлаа,
Тез гелер ушаклыым аклыма,
Зерä гөрүп
Мезарларны
Хем Ләна бабумун,
Хем Ради дәдумун
Учэр беним гөзлеримдä
О бабумунун еллериндән
Таазä екмääm,
Датлыйды ани хепсиндән.
Бүүн дә өтер кулажыымда
Дәдужуумун о лафлары,
Өмүрүмә ани паалы:
«Гөстер сән кендини иштä
Хем дүшүнүп тә лафыны сөлä...»
...Мезарлыкта
Ачэр лаалä,
Ачэр гүллär
Ама башка түрлү оннар:
Билер оннар салт аалтмаа,
Бежермеерлär жан сустанурмаа...

КАРА ЧЕМБЕР

ЧЁРНЫЙ ПЛАТОК

Кара чембер... Таштан да аар —
Саде ады да жан йакар!
Сакларды о кәр гүнеши,
Карылардан севинч иши.

Иазы-кышы хеп булутлу —
Биләрди карылар зорлуу:
Хич бошанмазды еллери
Чатак-матак ишлериндән,
Хич гөз кымпазды карылар —
Катме-катмерди кахырлар,
Ушаа ачан хасталанмыш
Да бабулар хасылламыш.
Ачан са көөр аачлык евдә —
Чыкамаз кимсей өнүнә!..

Сансынды бетфалыйдылар
О евел гагаузкалар:
О гечмесин өннерини
Хич биркерә адамнарын.
Филан-пишманнара каршы
Хич бош казаннан чыкмасын,
Ки көстекләрмиш ууруну
Йа назлармыш ушааны...

Иашарды карылар йаслы,
Бир кабаатсыз пак оталы,
Сансын табут дириликтә —
Чемберди хеп башларында!..

...Ески өмүрлән барабар
Чемберлери йутту мезар.
Башка олду инсан биздә,
Иашар хализ бир дүннедә.
Қаршы гелдийнән Қомратта,
Иакын олмуш Қишинева —
Танмарсын, ким өнүндә,
Қатмарса лаф ана дилдә...

САЛТ О

ТОЛЬКО ОНА

Еер качырып бир бош лафы,
Йанныш йаптыйсан адымы,—
Тә күстүрдүк анамызы,
О беким таады кахырлы...

Да генә тез дә дөнежек,
Кувет булуп, о гүлежек,
Сыжак екмәә койур сана —
Гечмиш, бакмаздыр аарлыына...

Ана! Хич йоктур дүннедә
Сенин гиби шу үректә!
Салт сән өмүрсүн биткисиз,
Салт сән калырсын үфкесиз.

БАСМА

ПЛАТОК

Гечмиш заманнарда,
Деликаннылыкта —
Пазарларда,
Иортуларда
Иа хоруда,
Иа фенцедә,
Татар пынарында*
Бешалмалыйкалар
Иавклусуна баашлардылар
Басма,
Блезик,
Ўзүк,
Бөлә паасыз бу баашышлар
Хеп гөзүндә учардылар,
Ки оннары кызлар
баашлардылар

Севә-севә
Хем бакышардылар гечләр
Дөнә-дөнә
Блезиклери,
Ўзүклери
Чожук-оглан
Геери верәрди о заман.
Каларды огланда
Достлук ичин басма,
Ангысында,
Чичек ичлериндә,
Бракарды йазылы
Севгийкалар адларыны...

...Пек дийл чоктан
Генчиқ басмам
Чыкты бана
Қарт сандыктан,—
Сансын нышан,
Бүүжү олан
Ачты деликаннылымы,
Анды илк севдамы...

ГАГАУЗКА

Дарт, гагаузка, моданы,
Хем кой чичӓӓ сӓн кулаана:
Пек йарашӓр оннар сана,
Нижӓ сызгы килимнерӓ!

Гел, гагаузка, йаныма —
Сенинӓн не ий жаныма!
Бӓӓлерсин сӓн чабук бени,
Бирдӓн дӓзерсин кефими!

Кал, гагаузка, бойумда —
Ачык гӓллӓр гиби майда!
Йалпак гӓлӓш benim ичин
Ажымасын ӓрӓӓн, версин.

Дарт, гагаузка, моданы,
Хем кой чичӓӓ сӓн кулаана:
Пек йарашӓр оннар сана,
Нижӓ сызгы килимнерӓ!

СЕВМӐА

ЛЮБИТЬ

Бойунжак севмедийсӑн, достум,
Сӑн нӑпмаа дӑннедӑ йашадын?
Харжамадаан севги ичин гежейй,
Кыпырмысын сӑн гӧзлерини!

Бирӑдан саймадаан йылдызлары,
Булдун сӑн нижӑ, дост, севданы?
Севги едӑрдир о паасыны,
Гӧкӑдан ки калдырсыннар ону.

Етмӑзкан шафк севда гӧзӑндӑ,
Сӑн айырырсын несой гӧзелли
дӑннедӑ?

Ӱрӑӑн ачмаз чичек севдасыз,
Дири лаалӑ гиби томруксуз.

Вар бир икона дӑннедӑ — о севгим,
Вар бир гӑнеш бана — о севгим.
Севгим бана салт ий кеф хем солук,
Онсуз бӑн йокум, пек вераным бир
чӑрӑк.

Севгим ичин басарым атешӑ,
Онун ичин каршы койарым куршуна.
Хелал, хелал, ким бу дӑннесиндӑ
Билди бойунжак пек севмӑӑ!

СӨЛӘ!

ГОВОРИ!

Севги ичин
Сөлә, достум,—
Ачык дуйгуйлан,
Бүтүн үреклән!
О кабардэр
Кефимизи,
Чичек едер
Үреемизи!
Севги ичин
Сөлә, достум.—
Паалы умутлан,
Гүнеш та неетлән!
Каави севги
Билмәз сенмәә,
Хава гиби
Чок дийшилмәә...
Севги ичин
Сөлә, достум,—
Ачык дуйгуйлан,
Бүтүн үреклән!

ЛААЛА

ТЮЛЬПАН

Лаалә, йалпак лаалә,
Сармаш тез бойнума —
Паалыйсын кефимдә,
Гүлерсин кулаамда!

Сән лаф мы сөлейжән,
Генчлии метедежән,—
Лаалә, йалпак лаалә,
Аннат үрежимә!

Аннээрым, бән, лаалә,
Дууэрсын салт ийләә —
Кефи бирдән дүзмәә,
Үрек севиндирмәә!

Алэрсин гөзүмүн
Кескин о шафклыны,
Ачэрсин үреемин
О сарп илкйазлыны!

Билерим ий, лаалә,
Ки сән ени дүннә.
Чичәәсин сән чичәән,
Кәәмилсин пек, аман!

Хализдир бир кефтә
Үрәәмнәсин, лаалә!
Северим бән достлуу,
Илкйаз бүүйлү солуу!

Лаалә, йалпак лаалә,
Сармаш тез бойнума —
Паалыйсын кефимә,
Гүлерсин кулаамда!

СЕНИННӘН

С ТОБОЙ

Сениннән не илин
гечер гүннәр,
Сансын сарэр бени
о ал гүлләр.
Не пек гүрләр түркү
шен кефимдә,
Ани дууэр-өтер
илкйазларда.
Сениннән кахырым
гүлүш билер
Хем жанымдан аарлыым
тез йок олэр.
Сениннән гүн йалпак
бана бакэр
Хем о татлы лафлар
балы гечер.

СҮҮТ

ВЕРБА

Алатлама, сүүт,
Сачларны даатмаа,
Пек фырлама бүүн
Генчлими дартмаа!

Хеп гечтийнән бән,
Бойунда дурдум,
Таа чок гөзүмдән
Сени корудум.

Сачларын сенин
Аклымы алэр —
О паалы севдиим
Өнүмдә дурэр...

Ниждир сендә
Чак ерә даллар, —
О түрлү онда
Узун пеликләр.

Салланэр ачан
Койу далларын,
Несой да, аман,
Дайаныр жаным?!

Сүүт, гелер бана,
Хич доймам бакмаа,
Сармашмаа сана,
Пек татлы севмәә...

Нижә күфләр демири
Ийер саклы, аз белли,
Олә фена да лафлар
Өмүрү хеп кемирәр.

* * *

Ачан йымырта
Тауу үредер,—
Биләсин: орда
Ишләр долашәр.

көп 95-96
MK-

ПАТКАН

ҚРЫСА

Трибунайа Паткан пинер,
Патканжа бир сыра бакэр
Да калдырэр о куйрууну
Хем сувазлээр о боозуну.
Қаавилетсин сеси дейни —
Тез галстуйну болландырэр,
Сеслейжиләр шашсын дейни —
Енсесини о узадэр,
Таа бүүк ки гөрүнсүн дейни —
Гөзлүклерни ерлештирер.
Бир сес чабук курэр,
Бүтүн о зал өтер:
«Қафадарлар, пек прост ишләр
Гидер биздә,
Хич йок файда,
Сөлеерим бән,
Чыкынжа кендимдән;
Бөлә бән дайанамайжам,
Хепсинизи фалайжам!»
Баармактан копэр сеси,
Ўфкедән гөзүклери
Туз, паран-парча олэр,
Дүүнүклү куйруу калэр...
...Ачан гелер кендинә,—
Мотан калмыш салт онүндә...

Бурук аачлар
Бурук калар,
Макарки буруклууну,
Куру да о даллыны
Йазда өртежекляр,
Гөздән саклайжэklar
Чалышканны о йапраklar...

* * *

Хайлазын вар бир иши —
Бүүк кышта дойурсуннар
Хем ичмää дә версиннәр,
Уйкуда хеп браксыннар.

Таа бүүйер чалышмасы,
Йаз уурарса хавасы —
О гөлгейлән барабар,
Завалы, хеп сүрүнәр!

Баарэр бириси —
Копардыр сеси!
О радиодан
(Жендем дибиндән)
Гүндүз хеп хырлээр,
Гежә дә салэр.

Кафа патладэр,
Ахмаа о аарээр:
Ианэр аннатсын,
Фикир челдирсин,
Ки тә Советләр
Ианныш йаптылар:

Аачлыы гөмдүләр,
Киат вердиләр,
Достлуу курдулар,
Дүзә инсана
Уйгун йашамаа...

Севин, гагауз:
Иакын бүүн тунгус,
Кардаш белорус,
Агандыр бүүк рус!

Учэр илери
Гөзәл Ватаным,
Каави куведи,
Бирли диллери —

Пак бир анадан
Чок ушаклары!

Баарэр бириси —
Копардыр сеси!
Хич дийлмиш бөлә —
Хепси терсинә!

Салэр бириси
Есән лүзгерә,
Бакса кендиси —
Башкадыр дүннә!..

Н

Шу прост табеет, гидиш гиби,
Дүртер сени, ийер дири,
Ани йапасын бир-бишей,
Варасын ки халына дейни.

* * *

Чалмадан хырсыз олан,
Кендини саймаз адам:
Бүүн алдыйса кузуйу,
Иаарына да — койуну.

БЕНИМ СААТЛАРЫМ

МОЙ ЧАС

Саада бактын — вакыт учэр,
Ийлик йаптын — ислә гелер.
Тә ев калкэр инсан ичин —
Файда, олмаа, жаным, чектин.

Дору йола ўшаа коймаа,
Ихтәр ичин дайак калмаа —
Бу пек истедиймә гөрә,
Калырым ичметчи ерә.

Баажы олан, врачлар гиби,
Бакэр чотуу каави бүүсүн.
Бүүк хавезлиим чабук гелди —
Бендән баажы йардым гөрсүн.

Чобан малы кырда бакэр,
Чыртмайлан шен ава баашлээр.
Бир лаф катмаа хем ел вермәә —
Не ийдир бу үрежиимә!

Ихтәр мотор сакатланмыш,
Йоргун шофер йолда калмыш.
Она бән ел уздайым
Хем дост хептән салт калайым.

Гөрүрсәм йаш инсан о үзүндә —
Лафымнан бән силип-верим.
Ко йок олсун гүч ер шу үзүндән,
Уйгун өмүр — хошлуум беним.

Оларсам дүннедә кыржы,
Екәрим бән ийлик кыры.
Гүнеш гиби ийлик даалсын,
Бөлә шафкы инсан булсун.

Бүүдәрсәм чичек ердә,
Алажам тоум салт ийликтән:
Чичек олсун, шенни ачсын,
Үрәәм кырык шу калмасын!..

ТОПРАКТАН

ОТ ЗЕМЛИ

Бениш каави дуйгулармын
Топрактыр сызынтылары,
Нанда алды йолларыны
Баш гүннери бу дүннемин.

Беним ачык пеетлеримин
Дуумалары салт топрактан —
Чименнән чак чекеттиләр,
Бир генч башаклан олдулар...

Беним хализ түркүлерим
Хеп топракта топландылар —
Оларкана аучларым,
Хем ерлешәркән фикирим...

Варым бән —
 Бойумдайсыныз ачан,
 Инсаннар хем дә кушлар,
 Хем топрак, ешил отлар,
 Бүүк ишләр кайнээр ачан
 Ичердә,
 Мерада,
 Фермада
 Хем баада.

Варым бән —
 Бойумайсыныз ачан,
 О татлы лафлар
 Хем дә сарп о бакышлар,
 Кардашлаа чок файдалар,
 Ий-уйгун йашамаклар.

Варым бән —
 Вар беним неедим ачан
 Достлуу севмәә,
 Душмана каршы коймаа,
 Ийликлин пек корумаа,
 Башсызлаа хем «хо!» демәә.

Варым бән —
 Еер чарпарсам гамсызлыы,
 Еер йоларсам инатлыы,
 Еер даадарсам каранныы,
 Еер йакарсам жансызлыы;

Варым аз-бучук, өлә —
Куведимә гөрә.

...Бән озаман
Ишээрәм хализдән,
Қардаш, ачан
Хепбир буушэрым үректән.

ИНСАННАРА СЕСИРГЕНДИМ...

ПРИСЛУШИВАЛСЯ К ЛЮДЯМ Я...

Етәр бир сес ий бейгирә.
Синжир — сынык о олана.
Да генә калырсын йолда:
Синжир йапмаздыр хич файда.

Дүшер бакмаа, кимнәр кошту,
Кимә илктән бейгир дүштү...
Йолу дүзәрсәнмиш көрләә —
Чатла, патла: йок инанмаа!

Чыкарсаймыш сенин адын —
Таа ий чыксынмыш кәр жанын.
Екмек бүүтмәә — хелал занаат,
Достлаа ийлик йапмаа — бин кат!

Она жаныннан севинмәә
Хем кендини бүтүн вермәә.
Бүүк кардашлаа — пек сармашмаа,
Йамач гиби каави калмаа!

Кәр нижә гүн ләзым гөктә —
Бөладир кардашлык ердә.
...Бән буннары чыкармадым —
Инсаннара сесиргендим...

ПЕЕТ ДУУМАСЫ

РОЖДЕНИЕ СТИХА

Хавезсиз ий пеет дуумаз,
Нижә буз сыжак олмаз.
Карандаш алмаа елә,
Ки пеетгән сыра дүзмәә —
Кыз бонжуу гиби уйгун,
Рубасы гиби дүзгүн —
Чок ләәзым дүтсүн дуйгу,
Ани хич билмәз уйку.
Чекеттийнән да дуумаа,
Йок онда раада бракмаа
Шу кызгын үрежини,
Кәр бүтүн гүүдежини —
Чорбажыдыр кефинә
Конмайынжа киада,
О алэр сени елә
Олмайынжа дүннедә!

АЧАН ПЕЕТИМ...

КОГДА МОЙ СТИХ...

Ачан пеет зоруна дууэр,
Сансын бир хавезсиз ачэр,
Севинч булэрым дуйгума,
Ачан чыкэрым баалара.

Не пеет сызынтысы оннар,
Саде калэр лаф етсиннәр!
Танырым, вар бүүк баалынтым,
Оннарлан чок бүүйлү дуйгум:

Иашамамда бән дә бүүттүм
Түрлү сойлу чотуклары,
Нижә ана бир коруйэр
О гүн гиби евлатлары.

Санэрым, йоктур оннарсыз
Бана дүннә, ки севинмәә,
Булэрым, йоктур оннарсыз
Бени хич бужаклы саймаа.

Ачан пеет зоруна дууэр,
Сансын бир хавезсиз ачэр,
Уурээрым бән чобаннара,
Ушаклыымдан достларыма,

Кимдә кузу сеси бүүйлү
Уйандырэр күчүклүүмү —
Ки бән оннарлан йамачта
Динмәз ойнардым илкйазда.

Фаллы-фаллы о ойуннар
Достлу гөзүмнән бүүн дә кәр,
Сансын бадашмышлар калмаа,
Каави достлуу хептән тутмаа!

Ачан пеет зоруна дууэр,
Сансын бир хавезсиз ачэр,
Уурээрым бән бир ихтара,
Нижә кенди о дәдума,

Ани бени йола койду
Хем бүүклүүнү ишин ачты;
Өрнәннән ичимдә калды,
Едерләр не лафлар дору.

Ихтәр сөләр айын-ачынк,
Нижә хализдир инсаннык:
— Гечир, чожуум, йашадымы,
Гечирмә салт гечирдийми!..

ИОЛУМ

ДОРОГА МОЯ

Кими сыра чыкэр йолун
Долашыклы-долашыклы,
Сансын байыр хем бүүк чукур
Ону дүздү, сана йапты.

Онда гезмää, баша чыкмаа —
Хем зор, хем не дә пек ояа,
Не пек олэрсын сән семä,
Жанын гелер чак бурнуна!..

Кими сыра, бир су гиби,
Гечер илин, шака дейни,
Сансын серин лүзгär йазда,
Сыжак бир соба аязда!

Ама бөлä, гечер-учэр,
Изли йа нышансыз калэр
Хем не чабук унудулэр,
Думан гиби солэр-даалэр!..

...Бән севмеерим наазлы олмаа,
Илин йолдан хеп гезинмää —
Ко азмаклы хем байырлы,
Йолум тутсун хеп дорулуу.

РУС АГАМА

РУССКОМУ БРАТУ МОЕМУ

Ачан бүүкү бакэр,
Күчүү дә ки гезсин,
О ел тез узадэр —
Ушак адымнасын.

Да сора билдийни
Хем бол да үреени
Жомерт ачэр она,
Хализ дейни ага.

Ачэр, недән салт иш
Бизи адам етмиш,
Хем нечин дә Ватан
Жан, сайылэр анан.

...Бән шүкүрүм, ага,
Жомерт о елинә,
Гениш рус үреенә,
Кескин айданнына!

КАВКАЗДА НА КАВКАЗЕ

Булунэрым Кавказын табанында,
Шу Пойраз Осетиянын топраанда.
Долайда даанык түрлү динч байырлар,
Кәр Казбег тепесини йалабыдар.
Не дүннәйсин сән, бийаз сачлы Кавказ!
Бошуна поэт сана ачык лафы катмаз.
Сән кендин поэияйсин хализдән,
Нижә баа биздә,— чыкмазсын метиндән.
Не майылым байырларына ташлы,
Не фасылдыр фиданнар — сарп не
докаклы!

Майылым сенин серп дерелеринә,
Бүүйжүлү дерин-дерин о гөклеринә.
Ийлимдән бән дийлим «Редантта»*,
Саалыындан топлээрэм кендимә.
Бир парча топрак, каави саалык ери,—
Топламыш, дейжәндир, Совет Бирлинини!
Кач дилә кардаш конушлары гидер —
Хепси хем евдә гиби, дост, сайыләр.
Е, недәндир көклери достлуумузун,—
Иа аннат, Кавказ,— сендә өмүр узун!..
Нижә бүүктүр о байырларын, Кавказ,
Таа каавидир бизим бүүнкү достлуумуз!
Кавказын шу чокйыллыы досталаа пак
верилмә —
Совет халкы онадыр денилмә!

МОЛДОВАМ

МОЛДОВА МОЯ

Шу топраам, Молдоважым,
Гөзеллиин гөзеллийжим,
Карда о бир салкым,
Ама не о анылды:
Ишчилии бежерекли,
Өмүрү дә кысметли,
Түркүсү өтөр өлә —
Севинсин бүтүн дүннә!..
...Кабарэрым бән, кошәм:
Қырларын — килим гөзәл,
Умутлар хализ олду,
Не кысмет бизә дууду!
Планнарын ачык, хошлу —
Коммунизмайа дору!
Ко бөлә гитсин-олсун,
Топражыым чичек ачсын!
...Сөлесәнә, дост, бана —
Вар мы нижә севмемәә,
Бу топраа чок өпмемәә
Хем она пеет өрмемәә?

ИЧИНДЕКИЛӘР

СОДЕРЖАНИЕ

Бүүк байрак	Великое знамя	3
Ватаным	Родина	4
Кардашлык вакыды	Время братства	6
Достлук ичин	О дружбе	7
Республикам	Республика моя	8
Йок не шашмаа	Неудивительно	9
Иаша, Бужаам!	Здравствуй, мой Буджак!	10
Ажы ежеллән...	Горькою судьбою	12
Илкйаз ичимдә	Весна во мне	14
Инсана, өмүрә	Людам, жизни	15
«Бир куш сечилер...»	«Птицу по полету узнают...»,	16
«Бир дуумамы билдим...»	«Одно рождение да- но...»	17
Сабурлук	Терпение	18
Достум	Друг мой	19
Ихтәрын лафы	Слово старца	20
Йалвармак	Просьба	21
Жан еримә	Сердцу	22
Йазылар	Надписи	23
Айнада гиби	Как в зеркале	24
Ким йакындыр...	Кто близок...	25
Дүшүнмек	Раздумье	26
Биз каршылашарыз	Мы встречаемся	27
Ййлик йапраклары	Листья доброты	28
Чичек бүүтмәй	Цветы растить	29
Ачыклык ичин	Для ясности	30
Не каләр...	Что остается...	31
Краалар	Иней	32
Көпрү	Мост	33

Ени Йыл Новый Год	34
Миниатуралар Миниатюры	35
Тарафым Мой край	37
Топраам Моя земля	39
Бужактыр жанымда Бужак в сердце моем	40
Топраам кокусу Запах земли	42
Ялпуг	43
Буйруун, турналар! Пожалуйте, журавли!	45
Уч дермен Три мельницы	46
Куй йашамасы Сельская жизнь	47
Бакаркан бобама Глядя на отца своего	49
Гун гундан Изо дня в день	51
Шенникта На веселье	52
Сесли даул Звучный барабан	53
Дору лаф Верное слово	54
Салкым аажы Акация	55
Дадум Мой дед	56
Еркенник Рань	58
Беним куйлум Односельчанин	60
Екмек Хлеб	62
Кыржыйа Полеводу	63
Баажыйа Виноградарю	64
Недди? От чего?	65
Ишчи еллэр Руки трудовые	66
Кысмет ичин За счастье	67
Ел йазысы Автограф	68
Екмек трофасынын бууклуу Величие хлебной крошки	69
Ха те шинди, чоужуклар! Ну-ка, парни!	72
Чок керä... Много раз...	73
Миниатуралар Миниатюры	74
Карыдан чекедер бу дунни С женщины начинается мир	75
Аналык Материнство	77
Шук урлук Благодарность	79
Беклеер аналар... Матери ждут	80

Краалы сачлар	Инистые волосы	82
Мезарлыкта	На кладбище	83
Кара чембер	Черный платок	84
Салт о	Только она	86
Басма	Платок	87
Гагаузка		89
Севмйя	Любить	90
Сёлля!	Говори!	91
Лааля	Тюльпан	92
Сенинйя	С тобой	93
Сүүт	Верба	94
Салт илк бакыш...	Лишь первый взгляд...	96
Миниатуралар	Миниатюры	97
Паткан	Крыса	98
«Бурук аачлар...»	«Кривые деревья...»	99
«Хайлазын вар бир иши...»	«У лентяя одно де- ло...»	99
Баарэр бириси...	Кричит кто-то...	100
Миниатуралар	Миниатюры	102
Беним саатларым	Мой час	103
Топрактан	От земли	105
«Варым бян...»	«Я существую...»	106
Инсаннара сесиргендим...	Прислушивался к лю- дям я...	108
Пеет дуумасы	Рождение стиха	109
Ачан пеетим...	Когда мой стих...	110
Йолум	Дорога моя	112
Рус агама	Русскому брату моему	113
Кавказда	На Кавказе	114
Молдовам	Молдова моя	115

- Кёся Мина**
КЗЗ Земли сердцебиенье. Стихи. / Худож.
Д. Савастин. — Кишинев: Лит. артисти-
кэ, 1983.— с. 118.— На гагауз. яз.

Мина Кёся — автор четырех поэтических сборников.
В новую книгу вошли стихи о жизни родного Буджака,
о людях, преобразующих этот некогда пустынный край.

4702150000—81
К 4702150000—81 87—83
М756(12)—83

84.Г

Копия

Мина Васильевич Кёся

ЗЕМЛИ СЕРДЦЕБИЕНЬЕ

На гагаузском языке

Художник Дмитрий Иванович Савастин

Редактор Д. Танасоглу

Художественный редактор А. Святченко

Технические редакторы В. Бужуля, О. Цыплакова

ИБ 774

Сдано в набор 8.02.83. Подписано к печати 31.03.83,
Гарнитура литературная. Печать высокая.
Формат 70×90¹/₃₂. Бумага тип. № 1.
Усл. печ. листов 4,39. Уч.-изд. листов 3,60. Усл. кр. от. 4, 61
Тираж 1700
Зак. № 207. Цена 40 коп.

Издательство «Литература артистикэ»
Кишинев, пр. Ленина, 180.

Центральная типография, Кишинев, ул. Флорилор, 1.
Государственный комитет Молдавской ССР по делам
издательств, полиграфии, и книжной торговли.

Шу кенарсыз ал чичеклин
Ен ий чичääсин сән,
Кääмил түркүлерин
Ен гүр сесийсин сән.
О дойналарлан,
Йалпак үзүннән,
Быкмаз ишиннән
Сени танийэр,
Йакын сайэр
Йашээр кимнәр Камчаткада
Хем чок дилли дә Кавказда.
Республикам,
Не бүүктүр еминим!
Сенсиз, паалым, бән йокум,
Топраа хализдир чокум!..